

SÊ BUYER TEVÎ SÊ HESTAN

DIDERBARÊ XEBATA
KOÇ-KAK'DE AGAHDARÎ

BINGEHA ŞIDETTA NAV MALE YA DÎROKÎ

BEJI, BIJ TIKRIT

MEERTALIG OPVOEDEN

KOMA NIŞTIMAN

TRAININGSWEEKEND KOÇ-KAK-III

RÊZIMAN - KIRDAR

Bestand Beveertan Beeld Favorieten Extra Help

Verzorgd door: Zekken Favorieten Media

Adres: <http://www.nistiman.com/karfonse.htm>

GA noor Koppelingen Norton AntiVirus

NISTIMAN
Ya nistiman ya neman

RÛPELA CIWANAN

Çima rûpelek teze ji bona ciwanan pêwîste? Her civak û her besên civakan bi têkiliyan ava bûne, gesbûne û pêsketîne. Têkiliyên civakek yan ji besên civakek li gor germahiya xwe, naveroka xwe û hawên xwe bejin didin wê civakê. Gava pêwîstî bi têkiliyan nemaye, yan jî têkiliyên hatine qut kirin ew civak yan jî besên civakê helîyane û bi tevayî hunda bûne.

Ji ber wê jî gava meriv bixwaze civakek nas bike, pêwîste ku meriv berê bala xwe bide têkiliyên wê civakê û têkiliyên wê nasbika; wê demê meriv wê civakê jî bi asanî nasdike. Ji ber ku têkiliyên naynîka wê civakê. Di demajoya civakan de tim têkiliyên li pêşîya civakê buye û her wê wehabe jî. Têkiliyên bi tîstîtan re, têkiliyên bi merivan re hestên nû amade dîke, pêwîstiyên nû amade dîke, van

Geerd

Startj Untitled Document

Internet

NAVEROK/INHOUD

Kurdnasîn organa KOÇ-KAK é ye.
u ji sê mehan careke derdikeve.
Kurdnasîn is een uitgave van KOÇ-KAK
Kurdnasîn verschijnt 4x per jaar.

Redaksiyon / Redactie

B. Baran

Leyla

Ferhat

Xebatkar / Medewerkers

X. Uso

Brûsk

Rojin

Zelal

Pergela Rupelan / Grafische Vormgeving

Şefik

Mehmet

Adar

Navnişana Redaksiyonê / Redactie Adres

KOÇ-KAK

Klarendalseweg 468

6822 GW Arnhem

Navnişana Postê / Post Adres

KOÇ-KAK

Postbus 1092

6801 BB Arnhem

E-mail

kockak@nistiman.com

redactie@nistiman.com

AGAHDARÎ	5
SÊ BUYER TEVÎ SÊ HESTAN	6
DIDERBARÊ XEBATA	8
KOÇ-KAK'DE AGAHDARÎ	
BINGEHA ŞIDETTA NAV MALE YA DÎROKÎ	10
DE REDACTIE	13
BEJI, BIJ TIKRIT	14
MEERTALIG OPVOEDEN	18
KOMA NIŞTIMAN	21
TRAININGSWEEKEND KOC-KAK-III	22
RÊZIMAN - KIRDAR	25

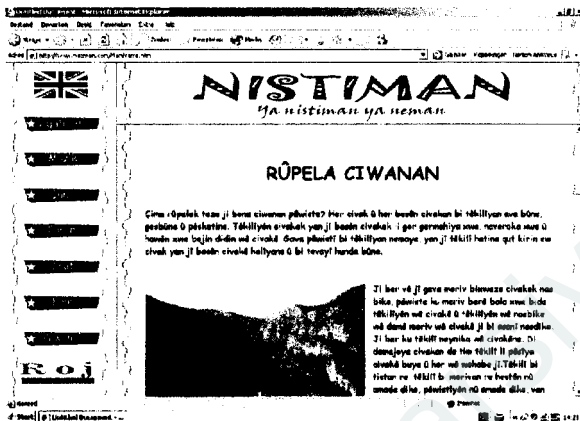

Agahdarî

Xwendevanên dilovan,

Ev nêzikê du salan e ku em Kurdnasîn bi hawê kovarek demsalî çap dikin û belav dikin. Me heta niha Kurdnasîn tenê li Hollanda belav dikir. Lê Kurdnasîn bi naveroka xwe ve, bi mişarên pêşiya xwe ve ne tenê bangewazîyê li kesên Hollanda dikir.

Ji ber ku pirsgirêkên me kurdan çî li welatê me be û çî jî li dereveyî welatê me be ji bona me hemî kurdan hevbeş in. Pirsgirêkên civaka kurdên li Hollanda pîrnêzîk wek pirsgirêkên civaka kurd li Almanya, Fransa, Belçîka û hwd. Pirsgirêkên welatê me jî çend bandora xwe li ser kurdên li Hollanda nîşan dide ew çend li ser kurdên deverên din jî nîşan dide.

Bo vê yekê em pêwîst dibînin ku, em dengê xwe bigîjînin kurdên dervayê Hollanda û yên welatê xwe jî. Em pêwîst dibînin dengê xwe tevî dengê her kurdekî bikin. Ji ber ku gava dengên me bikevin ser hev û ji hev re bibin piştgir wê her ku here gurtir derkeve, her ku here wê bilindtir bibe, her ku here wê bibe xwedîyê bandorek hêja li ser gelê me û dervayê gelê me jî.

Li ser van egerên kurt me biryar da ku emê ji niha û şûnde dengê xwe bi rêya internetê belav bikin. Ji xwe rûpelek me heye û ji niha pêve emê Kurdnasîne jî bi rêya vê rûpelê bigîjînin

xwendevanên xwe. Ji bona têkilîya bi weşanên me re hun dikarin li rûpele internerê www.nistiman.com bigerin.

Em hêvîdarin ku emê ji niha û şûnde; bi vê rêya hanê ji bona dengê xwe li hember buyera, li ser kiryanan bilind bikin, nema em hêvîya sê mehan rawestin. Ji ber ku helwest çend di dema xwe de be ew çend bi bandor e, berevacî jî helwest her çend derengtir be ew çend jî bandora xwe hunda dike.

Xwendevanên hêja em pêwîst dibînin ku dîsa bi bîr bînin; her weşanek hêza xwe ji xwendevanên xwe, ji piştgêrî û rexnên xwendevanên xwe digire. Hûn xwendevan jî her dema ku bixwazin û pêwîst bibînin dikarin têkilî bi me re deynin lênêrîn, daxwaz û rexneyên xwe bi dem bigîjînin me.

Em ji niha ve ji bona piştgêrî, rexne û lênêrînen we sipasîyên xwe pêşkêşê we xwendevanan dikin serketin û serfirazîya we dixwazin.

Redaksiyon

SÊ BÛYER TEVÎ SÊ HESTAN

B. Baran

Li Kurdistanê tevgera kurd gav bi gav ber bi serketinê ve dimeşe. Tevî gelek metirsîyên astengên ku derdikevin pêşîya gelê me, tevî ku dewletên mêtinkar bi hemî cûre planan ve û bi xebitandina hemî hêz têkiliyên xweve li dijê destxistinên netewa kurd jî; tevgera kurd ber bi pêşve dimeşe. Roj tune ku dewletên mêtinkar li dijê tevgera kurd, li dijê destketinên Kurdistanê li hev negerin, dek û planên teze daneynin pêşîya wê. Dîsa roj derbas nabe ku dewletên mêtinkar her hawên hêz û kariniyên xwe li dijî tevgera kurd bi dewletên desthilatdar re dayneynin ser masê û nexin ber guftûgoyên li ser rewşa Iraqê û Kurdistanê. Lê tevgera Kurda jî li gor kariniya xwe hemî kertên xwe ji bona serkeftinê bikar tîne.

Di vê demajoya serketinê de li ber hinek metirsîyan gelek gavên mezin hatine havêtin. Lê di nav vana de yanê li Kurdistana Başûr di pêlikên avakirina pêşerojê de sê buyerên girîng pêk hatin ku; van hersê buyerên hanê her çend li ber çavan xwanê neke jî, di nav xwe de mizgîniyek gelek mezin bicîh dikin. Ji bona pêşerojê hêviyek baş datînin ber me. Van hersê buyeran di demek weha de gihîştin hev û bandorek mezin li ser gelê kurd hîştin. Van her sê bûyerên hêja bû egerek mezin da ku li her cîyî hestên hemî kurdan pê geş bibe.

Yek jê kurdek û bi navê kurd, li ser navê kurdan bû wezîrê derveyê Iraqê. Ew bijartina mîrze Hişyar Zibarî ji bona Wezîrê derveyî dewleta Iraqê bûyerek xweser gelek mezine. Tişteki gelek vekirî ye ku hemî têkilî, li hevhatin û girêdanên dewletekê, bi rêya wezaretê derve tînin kirin. Kurdistan werê di cîyek coxrafîk de ye ku hema bêje bi hemî cîranên xwe ra di hundir pirsgerêkan de ye. Kurdistan di bin mêtinkariya Tirk û Ereb û Faris da ye û heta rewşa Kurdistanê weha be wê pirsgerêk û aloziyên me Kurda jî bi wan re hebin. Van dewletên mêtinkar jî wê tim li hember her bidestxistinek netewî ya kurdan, yan jî li hember her hêviyek bi destxistinek netewî ya Kurdî têkevin nav tevgerên dek û dolabên pêşî girtin û tîk birina Kurda. Her çend dubendîti dijberîti û hemberîtiyek wan hebe jî gava pirsê kurd derdikeve rojevê hemî li aliyek tê danîn û ew li dij tevgera kurd dibin dost û birayê hev.

Lê gava wezîrê derve yê Iraqê kurd be û ji aliyê kurdan ve bê destnîşan kirin, wê demê bi hindikayî tu dewletek nikare li dijê tevgera kurd bi Iraqê re tîkeve nav dek û dolaban. Li vir, di vê demajoya girîng de ku rewşa netewî ya kurd û mafê wê tê nîqaş kirin, bazar û gelsên mezin li ser tê kirin zîncîrek ji zîncîra dor Kurdistanê tê şikandin. Ev gavek û bidestxistinek gelek mezine û ez hêvîdarim ku ev rewş di demajoya Iraqa Federal de jî bê domandin.

Buyera diduwan jî ew e ku Serokê Komîteya amadekirina Qanûna bingehîn ya Iraqê jî kurdek bi navê kurd û ji aliyê kurdan ve hat destnîşan kirin. Wek tê zanîn ji bona her dewletê amadekirina Qanûna bingehîn girîng e. Qanûna bingehîn maka hemî qanûnên din e. Rêzkirina hevokên qanûnê, egerên amadekirina xalên qanûna bingehîn ji bona avakirina dewletê, dezgehên dewletê pêşeroja dewletê gelek û gelek girîng in. Lê gava meriv rewşa kurdan dide berçavan ev girîngbûnîya hanê taybetîyek gelek mezin digire. Ji ber vê jî; ji bona me kurdan hestên amadekirina Qanûna bingehîn tevî yeke yekxalên wê gelek girîng in. Tevî vê jî hest, eger û rêzkirina her hevokên girîngîyek mezin dibînin. Ji ber rewşa

netewî ya kurd ev girîngî çîyek bê hempa digire. Ji ber vê jî kurdbûnîya Serokê Komîta Amadekirina Qanûna Bingehîn gelek û gelek girîng e.

Buyera sisêyan jî ew e ku Kurdek, li ser navê kurdan bû Serokê Konseya Iraqê. Her çend bijartina Serokatîyê bi dorê û demî be jî, Serokê Konseyê Kurdek li ser navê Kurdan bê destnîşankirin buyerek gelek mezin e û hestek pir û pir bi me kurdan re pêk tîne. Di vê demê de destnîşankirina Mîrze Mam Celal Telebanî, ji bona Serokatîya Konseyê, kiryarek gelek mezin e.

Wek her neteweyî bêguman di nav me kurdan de jî dubendîtî û lînêrînên gelek cuda hene, ji xwe ne pêwîst e ku em hemî ji kesekî, yan jî ji partîyekî hez bikin. Yê me jî wek her neteweyê lînêrînên me yên siyasî, hest û helwestên me yên cuda hene, ne tenê hene gerek hebin jî. Em her yek di nav partî û rêxistinên cuda de ne, yan jî ji partî û rêxistinên cuda hez dikin. Dibe ku em qet ji partî û rêxistinêk jî hez nekin. Ev tişt gelek xwezayî ye û pêwîst e heta sînorek weha be jî. Lê

li ber berjewendî û destketinên netewî, pêwîst e ku hest û helwestên me yek bin, yan jî gelek nêzîkê hev bin.

Li gor min kesayetîya van her sêyan çî dibe bira bibe, kî ji kesayetîya wan, yan jî ji lînêrînên wan û partîyên wan hez bike yan jî neke encam qet û qet nayê guhertin. Ew li ser navên me kurdan li wê derê ne û ew di karên xwe de rûmetê hestên me ne. Her helwestek wan erênî yan jî neyênî me girê dide û bandorên mezin jî li ser pêşeroja me nîşan dide. Ji ber wê jî em her kurdek li her deverê piştgirên wan û xebata wan in. Pêwîst e ku em li her deverê wan biparêzin li wan xwedî derkevin. Ji ber ku ew niha rûmeta me ne.

Rewşa wan xweşî û geşîyek dixê ser hestên me. Pêwîste ku em her kurdek bi wan bipesinin, li şûna xwe û li gor karîniya xwe li pişt wan bin.

Pîroz be karên wan!

Her di karên xwede serketîbin.

DIDERBARÊ XEBATA KOÇ-KAK'DE AGAHDARÎ

Xalit

Bi armanca pêşdexistina kar û xebata komela Koç-Kak'ê, di warê tevger, rêxistin û rêvebirina xebat û çalakîyan, ji bo perwerdekirin û hînkerîya endaman, komela Koç-Kak'ê bi hevkarîya sazîya Odyssee, xebata xwe ya bi awayê qurs û semîneran ku dimeşand, bi mijara Şideta Nav Malê û awayê kar û xebat û amadekirina projeyên di vê derbarê de, di nava rojên 28. 11. '03 û 30. 11. '03 de berdewam kir.

Li gor daxwiyaniya mamoste, baştir hat gehîştin ku ne tenê di nav malên biyaniyan, lê di nav malên Hollandîyan jî têra xwe tadeyî û lêdan heye. Li gorî îstatîstîkan, ji alî mêran ve li 3 mîlyon jin hatine dan. Lê di nav malên biyaniyan de tadeyî bêtir e. Hat gotin ku li Hollanda jinên Tirk, Kurd û Marokanan bêtir ji alî mêran ve tîn kuştin. Ku ne tenê li jinan, her weha li zarokan û bi taybetî li keçan jî tadeyî tê kirin û tîn lêdan. Mamoste behsa raporên Rîyaxê yê di derbarê tadeyî û çavsorîya li jinan tê kirin ku gelek wek sir veşartî dimînin. Hat gotin, ku wek komelak Kurd ya xwedî berpirsiyar, di vî warî de dikare çi bike?

Temamê endam û rêvebirên komelê yên ku beşderî vê projeyê bûbûn, bi gelemperî û bi awayekî aktîf beşderî daxwiyani û gengeşîyan bûn. Li gorî mijarê, di derbarê civatên dervî Kurdan û bi taybetî civata Kurd ya li Kurdistanê, ya li Ewropa û ya li Hollanda lênerîn û ramanên xwe bi lêv kirin.

Temamê endaman hemfikir bûn ku di hemû civakan de di nav malê de heta redevyekê çavsorî û tadeyî heye; lê di civakên Rojhelat û di civaka Kurd de bêtir e. Li gorî hinekên, mafê tu kesî tune ye ku bê eger tadeyê li kesî bike an bikuje; lê li gorî hinekên jî, çi eger dibe bila bibe, mafê mirovekî nîn e ku çavsorî û tadeyîyê li mirovekî bike an bikuje. Loma di vî warî de herkesî bi serbestî û bi awakî demokratîk lênerînan xwe gotin û parastin.

Ji alî beşdarvanan ve gelek egerên çavsorî û tadeyîyê hatin rêdan: aborîyek xerab û bi şûndemayî, yanî aborî û çanda pedersahî û feodalîzmê; baweriyên dînî yên li ser aborî, huqûq û çanda serdema navîn ava bûye; newekhevîya qanûnî ya hinek dewletan; fîzîken xwirtbûna mêran; neperwerdekirin, bêxwendin û nezaniya civak û mirovan wek egerên zor û tadeyîyê hatin rêdan. Li ser van mijaran ramanên cuda derketin holê û di nav beşdarvanan de gengeşiyên balkêş û bi fêde hatin kirin.

Di vê civînê de bêtir hat têgehîştin ku di nava beşdarvanan de kêmanîya peywendî, li hev gohdarîkirin, di hev gehîştin û bi hev re bi aheng karkirin hey e. Lê tîştê balkêş û cîhê şanazîyê ew bû ku him di vî civînê û him jî di civînan berî vêya de, ciwanên me, bi awakî aktîf beşdarî civînan bûn; balkêşî rêdan û gohdarî kirin, bi serbestî ramanên xwe bi lêv kirin û di çalakî û pêşandanan de cîhê xwe girtin. Loma di wan jî bo rêvebirin û rêxistina komelê, kar û xebatên civakî yên pêşerojê ku rolekî sereke û grîng bilîzin, bêtir hevî dan beşdarvanan.

Li gorî daxwiyaniyan tamamê beşdarvanan, ji van civînan gelek fêde hat dîtin. Di derbarê kar û xebat û rêvebirina komelê û di hundir ahengekê de bi hev re karkirin, ne perwerdebûna endaman hertim bûye egerê gelek kêmanîyan. Ev civîn, bûn egera ku berpirsiyarîya girtina însiyatîfê bi her endamî re wekhev bide gêkirin.

Li gorî mamoste, pir girîng bû ku bi komelak Kurd re projeyek werê hat çêkirin: Mamoste got ku; "Ez pir kêfxweşim ku min ev komele ji nêzîk de nas kir. Ez bala xwe didimê ku ev komele ne tenê bi pîrsgirêkên Kurdan, herwekî bi pîrsgirêkên hemû civakan ve têkel dibin û ji bo

çareserîyan hewl didin. Ya din, ez dibînim ku ev komele xwedîyê kadroyên pêşverû, demokratîk û gelek fereh diramin; ji bo çareserîya gelek pîrsgirêkan ev jî potansîyelek grîng e. Ez'êji niha û pê de jî bixwazim bi kêfxweşî bi vê komelê re kar bikim."

www.arsivakurdi.org

BINGEHA ŞIDETTA NAV MALE YA DÎROKÎ

X. Ûso

Em dikarin wek tadeyîya nav malê jî bi nav bikin. Gava ku em bi zanîyarî vê pirsgirêkê vejenînin, divê em dakevin bingeh û jêdera şidetê: em dinêrin ku şidet, di nava rawiran de jî wek daxwaz an lebatek êrîşkarî hey e. Di nava rawiran de ev, pîranî bi armanca têkefîyên cinsî û xwarinê xwe rêdide.

Bi giranî jî yên xwirt êrîşî yên qels dikin. Ji bo hemû jîndaran du armancên bingehîn yê jiyawî hene; ya pêşî, jîyana xwe berdewamkirin, yanî bidestxistina xwarin û vexwarinê, ya din jî, berdewamkirina dola xwe, yanî pêwendîya cinsî, zayin û xwedîkirina kerî ye. Lê di nava mirovan de şidet û êrîşkarî berferehtir, sistematîk, bi rêk û pêk bidîh bûye û hatiye meşandin. Bi armancên xwarinê û bi baweriyên mistîkî, heta demekê hinek qebîleyên li parzemîna Afrîqa bi navê Yamyam'tiyê mirov dikuştin û wan dixwarin. Lê şideta nav mirovan ya herî dijwar, bi şerê nav civatan, serwerîya çînan û bi mulkîyeta kesayetî re jî di nav malê de xwe rêdide.

Li gorî lêkolînên dîrokî û atropolojîk, ji bo wargehên seydê, pêşî di nav qebîle û eşîretan de şer û kuştin dest pê dike. Piştî qebîleyên bi egerekê birçî dimînin ku xwe davêjin nava civatekê ku wek kole tên pejirandin, li ser wan zordarî û tadeyî tê kirin. Hinek qebîle jî, ji ber egerên birçîbûnê êrîşî civatên din dikin û dest datînin ser xwarina wan; endamên civata têkçûyî ya dikujin, yan jî wan dîl digirin û dikin kole. Di nava van tevgerên civakî yên dîrokî de, mulkîyeta kesayetî, mulkîyeta mêrdertê pêş û zagonên li gorî vê mulkîyetê dertên holê.

Ji bo parastina mulkîyetê an parastina ji hêzek din, ordî û dewlet saz dibin. Kî serwerê aborîyê be, ew xwedîyê dewlet û hemû sazîyên wê ne jî. Hemû zagon li gorî fêda wî û mulkîyeta wî çêdibin. Her olek li gora menfîetên mulkîyeta kesayetî jî nû de têsêrastkirin û dibe ola dewletê ya fermî. Mafê jinê û zarokan binpêdibe û dibin perçakî mulkîyeta mêr.

Di seranserê dîroka mirovahîyê de, hêzên mêtinkar li civata mêtîngeh, efendî li koleyan, axa li gundiyan, maldar li karkeran mêr li jin û zarokan, mêrên xwirt li yên qels, dê li zarokan, xweh û birayên mezin li yên biçûk bi awakî tadeyî kiriye. Hemû dînen ku bi çînan ve girêdayî û di serdema navîn de derketîne holê, em dinerîn ku wek îdeolojîya wan çînan derdikeve holê û berjewendîyên wan diparêzin, zor û şideta wan rewa rêdide.

Di nav mala Kurd de şidet

Li Kurdistanê hem ji dervî malê û hem jî di nav malê de bi berferehî şidet hey e. Şidet, demek pir dirêj e ku ji alî dewletên serdest wek pergalekî terbiyekirin an perwerdekirinê bi kar hatiye. Zarokên Kurd li dibistanan û xortên Kurd li leşkerîyê bi gelemperî ji alî dewletên mêtinkar ve di bin tadeyî, gef û lêdanê de dijîn.

Di civata Kurd de çî pirsgirêkê çê bibe, bi pîranî bi hêza xwe ya şidetê dixwazin safî bikin. Lewra bi qanûn û otorîta mêtinkaran bawerîya wan nîn e. Ji bo çareserîya pirsgirêkê xwe, gava ku serî li meqamên dewleta mêtinkar didin jî, tên binçavkirin û li wan tif, heqaret û lêdan tên kirin; ji wan rişwetek giran tê xwestin.

Di civatê de axa, beg, şêx û maldar tadeyîyê li mirovên xizan û reben dikin. Birayê xurt, dikare tadê li yê qels bike. Bav yan mêr jî dikare tadeyî li temamê mala xwe bike. Hem otorîta mêtinkar, hem ya dîni û hem jî otorîteyên civatê ya feodalî vî mafî dide bav(mêr). Jin û zarok divê bi her awayî di bin fermana bav(mêr) tevbigerin. Di nav malê de mafê mêr heye ku şaşîyan bike, lê mafê jin û zarokan nîne ku şaşîyan bike, ew dikarin ji bo şaşîyên xwe bête cezakirin. Kengî ji dervî ferman û daxwaza sermîyanê malê derkevin, di hinek rewşan de lêdanê û di hinek rewşan de jî kuştinê heq dikin.

Li kurdistanê, keçek an jinek bi mêrekî re bireve an rakeve li gorî lênerîna civakê kuştinê heq dike. Bav kê bixwaze, divê keç bi wî re bizewice. Hinek bav, keçên xwe, beramberî peran difroşin mirovên 60-70 salî; gava ew jina ciwan ji cem wî kalî bireve û bera du yekî de jî, tê pejirandin ku hem namûsa mêr û hem jî ya bavê bînpê dike; wê gavê ew jin û kesê wê revandîye "kuştinê heq dike".

Li gorî mafê olî û yê feodalîyê, mêr dikare du an çar jinan jî bîne: ev jî gelek caran egerê pevçûn û şideta nav malê ye. Kengî mêr bixwaze dikare bi jinê re rakeve, lê ew mafê jinê nîne. Mêr ji tiştê hêrs bibe dikare ji jin an zarokan re bixeyide û xeberan bide, lê mafê jinê nîne bersîvê bidê.

Egerê şideta nav malê ya li Ewropa

Malbatên di hundir vê rewşê de tîn Ewropa, çand, bawerî û normên xwe yê civatî jî bi xwe re tînin. Lê li Ewropa jîyana civatî, aborî, çandî û perwerdeyî bi gelekî cudatir e ji ya welatên rojhelat, yê ku hîna çanda feodalî û olî lê serwer e. Li van welatan di warê aborî, sîyaset, huqûq û çandê de demokrasîya kapîtalîst ya lîberal serwer bûye. Di van waran de, çand û huqûqê feodalî û dîni hema hema bi temamî bandûra xwe wenda kirîye. Li gorî zagonan û bi awakî "relatîf" mafê jin, zarok û kal û pîran wek yê mêran û maladaran tê parastin û di bin stara qanûn û dewletê de ye.

Mafê kê bêt xwarin an tade lê bêt, ew dikane serî li meqamên dewletê bide û mafê xwe biparêze. Li vir firseta jinekê jî hey e ku bibe xwedîyê malekê an karekî. Li vir her zarok, çi keç çi kur, pêwîst e ku biçe dibistana bingehîn û firseta her zarokî hey e ku bibe xwedîyê meslekekî. Kes û malên biyanî ku li vir mafê rûniştinê distînin, di

bin xwedîyê mafê civaka xwedî jî. Loma jin û zarok êdî ne di bin mulkîyeta mêr de ne. Lê mêr bi piranî, di otorîte û mafê ku civaka ku jê hatiye dayîyê de israr dike. Ev jî dibe egerê pîrsgirêk, şidet û nakokîyên nav malê.

Bi gelemperî jin û keç nikarin li gor daxwaza xwe karekî bikin, li gor kêfa xwe cila li xwekin an bigerin. Keç, ji dibistana bingehîn zêdetir, encax li gor daxwaza bav û dê dikare bixwîne an nexwîne. Mafê keçan, û li gor hinek malbat yê kuran jî, nîne ku wek ciwanekî Ewropî hevaltîya hemcinsê xwe bikin, hela ew ji dînekî din be, ev qebhetek mestire.

Yên ji dervî van binyatan derkevin, dikarin beramberî tadeyî an şidetê werin. Bi gelemperî li Ewropa jî aborîya malê di destê mêr de ye. Piranî mêr dest datîne ser mehanîyên jin û zarokên xwe û bi kêfa xwe xerc dike. Hinek mêr(bav), perê jin û zarokên xwe li qumar, alkol an li cihê kêfê xerc dike û wan birçî û bêmesref dihêle: gava jin û zarok doza peran dikin jî, xeberan ji wan re dide û li wan dixê. Hinek ji bo xerckirinê qet peran nadin zarokên xwe, ev jî gelek caran dibe egerê xerabûna kesaytîya zarokan û pîrsgirêkên psîkolojîk. Loma gelek zarokên di van rewşan de, ne ji xwe re û ne ji ji dê û bavê wan re tu rûmeta wan namîne, virotin û bikaranîna madeyên tevzandinê, dizî û serserîti dibe perçakî jîyana wan. Ji ber van egeran em dizanin gelek zarok û xort di navendê rehabilitasyonan û di girtûgehan de ne.

Hinek keç û kur dixwazin gelek pîrsgirêkên xwe bi dê û bavên xwe re par bikin, lê gava dê û bav li wan guhdarî nekin an bi şidetê bersîv bidin wan, ew jî bi hizira ku dê û bavê wan nezan, ehmaq an paşverû ne; loma derdên xwe davêjin nava xwe û daxwazên xwe bi dizî pêk tinîn, kiryar û peywendîyên xwe ji dê û bav û nasên xwe vedîşêrin; yanî ew zorgayî kirina derew û durûtîyê tîn hîştin. Heta ku hinek keç û xort ji malbata xwe veşartî xwe davêjin bazara canfirotinê. Werê ku endamê civata ku derûdora wan jî, ya divên çî ji me re, yan jî çav û dev û guhên xwe digirin.

Jin bi mêrê xwe re li hev neke, û bixwaze mêrê wê wê berde, lê mêrê wê bernede biçe bi mêrekî din re bijî, an zewicandî be, bi mêrekî din re rabe û rûnê, ev dikane bibe egerê kuştina wê. Piranî bav û dê kê bixwaze, divê keça wan bi wî re bizewice. Bi piranî bav û dê, ji keç an ji kurê xwe

re, ji welat keç an kurê merivekî xwe tînin. Kur, ji dervî îrada dê û bavê xwe derkeve û bi yek musilman an ne musilman re bizewice, heta redayekê dikane bê pejirandin û dikane ji malê bê îzolekirin. Lê keç vî tiştî bike, ya bi temamî tê îzolekirin û carna jî tê kuştin.

Ya herî balkêş jî, bi guhertina aborîya feodalî û geşbûna çanda kapîtalîzmê, weşan û komunîkasyona lîberalîzmê, li civata Kurd ya li Kurdistanê hetanî çavîya wan ya bi çûk jî bandûrê dike û wan peyderpey diguherîne, lê

mirovên me yên hatine Ewropa, ji wan jî bi paşdetir dimînin. Gava ku ji welat hatin, rewşa welat çibû, dixwazin wê rewşê biparêzin. Egerê vêna jî nezanîn û teng ramandina mirov e. Dê û bav çiqas neyên guhertin, her çiqas zor û şidet li wan bêt jî zarok, bi piranî tî guhertin û wek xwe dikin. Ger em di vî warî de karibin çiqas bername û civînan çêbikin, afîşên balkêş dardakin û bi rêya nivîsan propaganda bikin, ji bo perwerdeya dê û bavan wê rolekê bilîze.

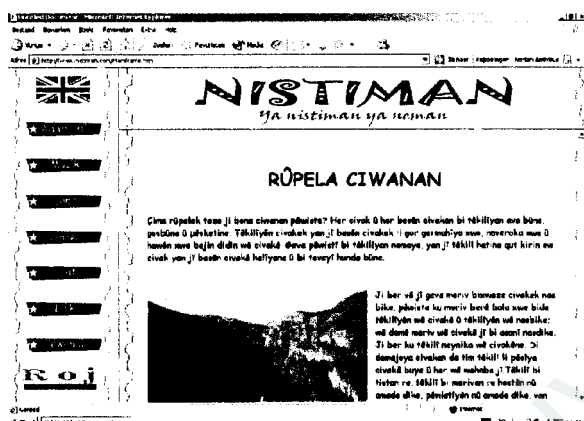
www.arsivakurdi.org

Beste lezers,

Bijna iedere tijdschrift heeft tegenwoordig wel een eigen website op het internet. Om de continuïteit van onze tijdschrift te waarborgen, moet ook Kurdnasin met ontwikkelingen van onze huidige tijd mee.

Met grote vreugde willen wij dan ook onze lezers mededelen, dat Kurdnasin sinds kort nu haar diensten online op het internet aanbiedt. Om een grotere doelgroep te groep te bereiken zijn we een samenwerkingsverband met Koc-Kak aangegaan, dat ons vanaf heden de mogelijkheid geeft om onze tijdschrift maandelijks op de website (www.nistiman.com) te publiceren.

Nistiman.com is een website dat een aantal jaren geleden in opdracht van Koc-Kak, door en voor jongeren is ontwikkeld. Nistiman.com heeft als doelstelling om op een sociaal en verantwoord manier jongeren te informeren van de actuele problematiek waarmee veel Koerdische jongeren die tussen twee culturen op groeien te kampen hebben. Sinds haar oprichting heeft de site een veel bredere doelstelling gekregen en is in laatste twee jaar tot een groot informatie portal voor zowel jong en als oud uitgegroeid.

Met het integreren van "Kurdnasin Online" in Nistiman.com, zijn we van mening dat we een zeer postieve bijdrage aan de Koerdische gemeenschap in Nederland kunnen leveren en op deze manier veel beter aan de eisen en wensen van onze lezers kunnen voldoen.

Kurdnasin zal een aantal gloednieuwe diensten introduceren, zo zal het bijvoorbeeld in de toekomst mogelijk zijn om gratis een online abonnement aan te vragen, interactief over actuele onderwerpen te kunnen discussieren en artikelen van lezers zelf op het internet te publiceren.

We hopen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

De redactie van Kurdnasin

BEJI, BIJ TIKRIT

Ferry Biedermann (de Volkskrant)

De ontdekking van een videoband van de Iraakse geheime dienst leidt tot een speurtocht in Irak naar een fles met gas dat kan worden gebruikt voor de productie van chemische wapens. Werd er zeep gemaakt of zenuwgas?

De Arabische Schoonmaakmaatschappij Aradet in Beji ligt aan de rand van een van de grootste raffinaderijen van Irak, die grote zwarte rookwolken uitspuwt. Aradet maakt zeep en gebruikt daarbij een stof die ook kan worden gebruikt bij de productie van het zenuwgas Sarin. Het terrein ligt vol met lege gasflessen. Eén specifieke fles, mogelijk ook aanwezig op het terrein, zou vanwege de herkomst iets kunnen verhelderen over de vraag of Irak in de jaren negentig en daarna nog een geheim programma had voor de productie van Sarin.

De speurtocht naar die ene gasfles begon een paar weken geleden, toen een collega en reisgezel van een Amerikaanse krant opmerkte dat een contact van hem in Bagdad een videoband had van de Iraakse geheime dienst waarop chemische wapens worden genoemd.

Uit de band blijkt dat de Iraakse regering in de zomer van 2000 een fles in handen kreeg met gas dat oorspronkelijk in de jaren tachtig bedoeld was voor de productie van zenuwgas. De fles was jarenlang verloren en de wijze waarop de regering er in 2000 mee omsprong, kan inzicht geven in de vraag of er toentertijd nog altijd een programma bestond voor de productie van zenuwgas.

Na wekenlang onderzoek dringt zich, ondanks die opmerkelijke vondst, één conclusie op: het blijft bijna onmogelijk over het Iraakse wapenprogramma duidelijke conclusies te trekken. Niettemin zei de controversiële voormalige VN-wapeninspecteur Scott Ritter, na alle details over de zaak te hebben gehoord: 'Dit is een van de hardste stukken bewijs tot nu toe dat Irak geen geheim wapenprogramma had.' Ook de wapeninspecteurs van het huidige Unmovic-team noemen sommige aspecten die erop duiden dat Irak VN-regels volgde, 'verrassend'.

Na de videoband, waarop de hoogste baas van de geheime dienst van Saddam Hussein staat, uitputtend te hebben bestudeerd en een aantal betrokkenen te hebben gesproken, is de volgende reconstructie te maken.

In de zomer van 2000 biedt een groep mannen op de zwarte markt van Bagdad een gasfles met inhoud te koop aan. De fles zou of een zenuwgas bevatten of een bestanddeel daarvan. De stof is afkomstig uit het complex Al Muthanna bij Bagdad, waar Irak vóór 1991 chemische wapens maakte.

Ongelukkigerwijs voor hen, komen ze terecht bij een informant van de geheime dienst, de Mukhabarat. De informant lokt ze in een val, de gasfles komt weer in handen van de regering en de handelaren worden gearresteerd.

Het voorgaande roept al genoeg interessante vragen op. Uit gesprekken met een van de handelaren die betrokken waren bij de verkoop, blijkt dat de fles in 2000 al vier jaar in een achtertuin had gelegen in de arme shi'itische volkswijk Saddam City. Het is niet helemaal duidelijk wanneer de stof illegaal uit Al Muthanna is gekomen en hoe.

Het meest waarschijnlijk is dat de fles gestolen is door medewerkers van de fabriek en naar buiten is gesmokkeld.

Al Muthanna is een groot complex buiten Bagdad waarvan bekend was dat er voor 1991 chemische wapens werden vervaardigd. De laboratoria en fabrieken werden in 1991 tijdens de Golfoorlog door de Amerikanen gebombardeerd en de VN-wapeninspecteurs hebben het karwei begin jaren negentig afgemaakt. Ze hebben er zowel apparatuur als grondstoffen vernietigd.

Als de ene fles in 1996, zoals wordt gesuggereerd, uit Al Muthanna is gekomen, dan zijn de inspecteurs niet zeer grondig te werk gegaan. Een voormalige Unscop-inspecteur geeft toe: 'Gezien de enorme omvang van het complex en de toestand waarin het verkeerde, is het niet onmogelijk dat we dingen hebben gemist.' Het is goed mogelijk, blijkt uit gesprekken met betrokkenen, dat de fles op het terrein begraven lag of dat het regime veel materiaal al snel buiten het complex had opgeslagen.

Wat er met de fles is gebeurd nadat die in 2000 weer in handen was gekomen van de regering is echter veel interessanter. Daaruit kan immers blijken of Irak het spul nog nodig had voor een wapenprogramma.

Op de videoband staan Tahir Jalil Habbush, de machtige baas van Iraks gevreesde geheime dienst, de Mukhabarat, de informant, Saleh Abed Nasser, en Abdel Wahab, het hoofd van de wetenschappelijke afdeling van de militaire inlichtingendienst, de Istikhbarat. Ze zitten in het kantoor van Habbush en de opname lijkt routine, net zoals sommige mensen van belangrijke besprekingen een geluidsopname maken.

Het grootste deel van het gesprek gaat over een complicatie met de informant. Hij wordt bedreigd door de familie van een van de gearresteerde handelaren, die hebben ontdekt dat hij achter de val zat. De gearresteerde handelaar is ook nog eens familie van zijn vrouw. Het hoofd van de Mukhabarat is er bij omdat de hele operatie om uit te vinden hoe de fles op de zwarte markt terecht kwam, nu in gevaar is.

Plots vraagt Habbush aan Abdel Wahab wat er bekend is over de stof en wat ermee gedaan wordt. Abdel Wahab antwoordt dat er een test is gedaan om het spul te identificeren. 'Mijnheer, de stof is afkomstig uit Al Muthanna, waar chemische wapens werden gemaakt.

Voor een verdere test moeten we ergens anders naartoe. De Arabische Schoonmaakmaatschappij kan het gebruiken. We geven het aan ons Nationale Monitoring Directoraat om schade aan ons land te voorkomen en zodat de naam van onze organisatie er niet bij betrokken wordt.'

Het Nationaal Monitoring Directoraat (NMD) was de organisatie van het Iraakse regime die de contacten moest verzorgen met de VN-inspecteurs en die in de praktijk vaak werd gebruikt om hun werk te hinderen en om hen te bespioneren.

Het was ook de organisatie die aan de Verenigde Naties kon vragen om materiaal, voorheen bedoeld voor chemische wapens, te gebruiken voor civiele doeleinden. Dat was volgens Ritter en andere inspecteurs vaker gebeurd en er was meer materiaal naar de Arabische Schoonmaakmaatschappij gebracht voor vreedzaam gebruik.

Op de band wordt gesproken over de stof alsof het gaat om een ingrediënt van het zenuwgas VX. Uit onderzoek blijkt echter dat de fles de niet zo 'sexy' stof HF, Hydrogen Fluoride, oftewel waterstoffluoride bevat. HF is een stof die in de civiele industrie gebruikt wordt bij de productie van zeep, maar ook als katalysator dient in de productie van het zenuwgas Sarin en tevens wordt gebruikt bij de productie van verrijkt uranium voor kernwapens.

Als de stof aan het NMD is overhandigd, kan dat volgens Ritter en de huidige Unmovic-inspecteurs betekenen dat de Irakezen de regels wilden Irak volgen, zelfs in 2000, toen de Unscow-wapeninspecteurs a twee jaar niet in waren en hun opvolgers van Unmovic nog lang niet in het land waren. 'Dat ze de NMD inschakelen wil zeggen dat het legitiem is', zegt Ritter. Unmovic vindt het 'verrassend dat ze dit deden zonder de aanwezigheid van Unscow'. De route zou via het NMD naar vreedzaam gebruik in Beji zijn.

Als Irak nog een Sarin-programma had, dan zou de stof daarin gebruikt kunnen worden en zou het 'zonde' zijn om er zeep van te maken. Daar staat tegenover dat de inhoud van de fles - 688 kilo, blijkt later - miniem is en dat een geheim programma wellicht in gevaar gebracht zou zijn door een fles van buitenaf te gebruiken.

De Arabische Schoonmaakmaatschappij in Beji zou in elk geval uitsluitel kunnen bieden of de fles ooit bij haar is terechtgekomen. Gewapend met een beschrijving en foto's die geleverd zijn door de informant, gaan we uiteindelijk naar het enormeterrein van de raffnaderij bij Beji waar het bedrijf is gevestigd.

We zoeken een witte container met 'Hydrogen Fluoride' in zwart erop gedrukt en gefabriceerd door een Nederlands bedrijf waarvan de naam begint met een M, aldus de informant. De leiding van het bedrijf lijkt graag mee te werken. Waarnemend directeur Zuheir Abed Rashid zegt dat de VN-inspecteurs regelmatig langskwamen om het gebruik van HF te controleren. Na naspeuring in de boeken blijkt dat het bedrijf in 1991 203 ton HF van de regering ontving uit Al Muthanna. Dat ging vooral in grote flessen van enkele tonnen.

Maar Abed Rashid en zijn productie-manager herkennen de foto's onmiddellijk. Onze fles is identiek aan veertien flessen van ieder 688 kilo die uit Al Muthanna kwamen als onderdeel van de 203 ton.

We sjezen in de pick-up van het bedrijf naar een afgelegen terreintje. Daar staan ze, achter een giftig uitziend meertje en vlakbij een stinkende gaswolk. Het zijn onmiskenbaar dezelfde flessen als op de foto's. 'Shippers Melchemie, from Holland to Baghdad' en 'Hydrogen Fluoride' staat erop.

Alle veertien flessen van 688 kilo uit de boekhouding, die dus al in 1991 uit Al Muthanna kwamen, zijn terug te vinden. Alleen onze fles is nergens op het hele terrein te bekennen. De leiding van het bedrijf ontkent bij hoog en laag dat ze nog zo'n fles heeft ontvangen. Is de 688 kilo HF dan toch ergens anders terechtgekomen?

Op dit artikel rust copyright © 2003 PCM Uitgevers bv, resp. de oorspronkelijke uitgever en/of de auteurs.

www.arsivakurdi.org

MEERTALIG OPVOEDEN

Rojin

Veel alloctonen in Nederland, waaronder ook Koerden, groeien op in twee sterk uitéénlopende culturen waarin het proces van tweetaligheid zich manifesteert.

Of tweetaligheid een voordeel is, hangt heel erg af van het prestige van de tweede taal in de taalgemeenschap waarin geleefd wordt. Hier in Nederland wordt het als een plus punt beschouwd als je Engels net zo goed is als je Nederlands. Zo zijn er andere talen die duidelijk minder aanzien hebben; bijvoorbeeld kinderen in Nederland die Koerdisch, Arabisch, Turks of Surinaams spreken. In dit geval is het ineens een probleem dat het kind tweetalig is. Daarom krijgen veel alloctone gezinnen op school te horen dat ze ook thuis vooral het Nederlands de voorkeur moeten geven, omdat het kind anders een taalachterstand oploopt op school. Maar niemand beseft dat men het kind daarmee enorm te kort zou doen.

Natuurlijk willen alle ouders dat hun kinderen op school geen achterstand hebben en als ze om deze reden advies van school volgen, lopen ze het risico dat ze hun kinderen afsluiten voor communicatie met gezinsleden. Vaak beheersen de ouders de Nederlandse taal niet of is aan de matige kant, hierdoor leren ze hun kinderen ook het gebrekkige Nederlands taal. Het is ook reëel dat de interactie tussen ouders en kind steeds kleiner wordt, terwijl de interactie voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind in de eerste levensjaren van groot belang is. Het kunnen spreken van de eigen moedertaal is daarnaast erg belangrijk voor het ontwikkelen van de eigen identiteit.

Ik vind dat het geen probleem hoeft te zijn dat kinderen thuis een andere taal spreken dan op school. Jonge kinderen zijn vaak uitstekend in staat om op jonge leeftijd met twee talen geconfronteerd te worden en beide talen dan ook goed te werven. Om dit proces bij kinderen goed te laten verlopen, is het noodzakelijk dat je bewust ermee bezig bent en vervolgens ook nog voor een goed voorbeeld zorgt. Kinderen leren hun moedertaal en ook een tweede taal (als ze er vroeg mee beginnen) min of meer spelenderwijs. Volgens taalkundigen komt dit, doordat kinderen over een aangeboren vermogen beschikken om taal te werven. Maar aanleg alleen is niet voldoende. Zoals eerder genoemd is, moet de directe omgeving van het kind bewust bezig zijn en voor een goed voorbeeld zorgen. Wanneer mensen bijvoorbeeld nooit met het kind praten, liedjes voor hen zingen en verhaaltjes voorlezen, leert een kind de taal nooit begrijpen en beheersen.

Om de taalontwikkeling van een kind gunstig te laten verlopen, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. Deze gelden zowel voor een ééntalige als een tweetalige ontwikkeling:

- In beide talen moet er een rijk en gevarieerd taalaanbod zijn. Dus het moet goed, afwisselend en veel met het kind gesproken worden.
- Het kind moet zich gemotiveerd voelen om de taal of talen te leren.
- Het kind moet zich veilig voelen bij het verwerven van de taal of talen.
- Bij een tweetalige ontwikkeling moeten beide talen een gelijke status hebben.

Een kind kan op twee manieren twee talen verwerven. De ene manier heet *simultane taalverwerving*: bij deze manier worden de twee talen gelijktijdig door het kind verworven. De andere manier heet *successieve taalverwerving*: de tweede taal wordt verworven nadat er in de eerste taal een basis is gelegd.

Hoe goed een kind twee talen beheerst, heeft weinig te maken met verwerven van deze simultaan of successief. Op beide manieren kan een kind met succes tweetalig worden. Er is ook afhankelijkheid van factoren, buiten het kind. Bijvoorbeeld hoe mensen in zijn omgeving de verwerving van beide talen stimuleren.

Vaak zijn de ouders ongerust als hun kind twee talen vermengen. Dan denken ze dat hun kind beide talen niet goed zal leren.

En daardoor besluiten ze zelf of krijgen soms het advies van een vakkundige, zoals logopedist, dat ze moeten stoppen met de ene taal. Maar dat hoeft helemaal niet, omdat het vermengen van talen hoort bij een tweetalige ontwikkeling en is niet iets om ongerust over te zijn. Na verloop van de tijd gaan de kinderen de talen vanzelf scheiden, als ze beseffen dat ze twee talen tot hun beschikking hebben.

Er wordt ook gedacht dat tweetaligheid ertoe leidt, dat kinderen later gaan praten dan eentalige opgevoede kinderen. Dat is echter niet waar. We moeten ook niet vergeten dat kinderen die meer talen tegelijk aangeboden krijgen, het in begin wel iets moeilijker hebben dan andere kinderen. Het is begrijpelijk dat ze iets meer tijd nodig hebben, voordat ze zeker van hun zaak zijn om zelf te gaan praten. In tegenstelling tot ééntalige kinderen moeten tweetalige kinderen twee systemen ontwerpen, omdat ze twee talen moeten leren en onthouden.

De twee talen worden in hersenen opgeslagen in deels gescheiden en deels met elkaar samenhangende taalsystemen. Om die taalsystemen met succes te kunnen ontwerpen, is het belangrijk dat het kind wordt gestimuleerd om de twee talen van elkaar te scheiden. Als een kind dit namelijk niet leert, wordt het proces van taalverwerving gehinderd. Wat kun je nu als ouder doen om dat proces zo goed mogelijk te laten verlopen? Dat licht ik hieronder toe: Het kind kan de twee talen leren scheiden door het gebruik ervan te koppelen

aan personen. Het meeste onderzoek naar tweetaligheid is gedaan, bij jongere kinderen waarvan de vader en moeder verschillende talen spreken. Vaak maken deze ouders gebruik van *één-persoon-één-taal* strategie: beide ouders spreken alleen hun eigen taal met het kind. Zo leert het kind twee talen en weet het precies tegen wie het welke taal moet gebruiken om begrepen te worden.

Bij deze strategie is het belangrijk dat de ouders zich consequent opstellen. Dus dat ze altijd dezelfde taal met het kind spreken en zich niet laten verleiden tot praten in de andere taal als het kind hen daarin aanspreekt. Het kind gaat zich dan realiseren dat het niet zomaar elke taal met iemand kan spreken.

Naast de *één-persoon-één-taal* strategie zijn er ook andere manieren om de talen te scheiden. Bijvoorbeeld door het gebruik van de twee talen te koppelen aan activiteiten, ruimtes of tijdstippen. Het is niet bekend wat het effect is van deze manieren op het leren scheiden van talen.

Rond de tweede jaar worden de twee talen langzamerhand gescheiden. Dat geldt ook voor de woordenschat. Voor één begrip leert het kind twee etiketten en het kent er steeds meer.

Als we opletten, zien we dat bij de meeste Koerdische kinderen die hier opgegroeid zijn de Nederlandse taal boven hun moedertaal domineert. Dit komt doordat in het Nederlands (m.b.v. school) meer en gevarieerder met het kind wordt gepraat dan in hun echte moedertaal.

Ook de status die een taal heeft, is hierop van invloed. De Koerdische taal is officieel niet bekend. Terwijl de Turkse en Marokkaanse kinderen op school recht hebben op 1 uur les in de week, hebben koerden dat niet. Zo denken de kinderen misschien dat Koerdisch geen gewaardeerde taal is.

De Koerdische taal wordt ook in de landen waar hun ouders vandaan komen (Turkije, Iran, Irak en Syrië) niet gewaardeerd en daar is Koerdisch zelfs verboden, behalve in zuid - Koerdistan (Irak), is het sinds kort een officiële taal. Een Koerdische kind kan zich meer gewaardeerd voelen wanneer hij een andere taal dan de Koerdisch taal praat, en de motivatie om Koerdisch te spreken neemt waarschijnlijk af.

Ik wil mijn artikel hierbij afsluiten met wat aanbevelingen aan ouders voor een succesvolle tweetalige opvoeding.

- Begin als het mogelijk is, vroeg met het aanbieden van de twee talen.
- Zorg ervoor dat het kind zowel met volwassenen als met andere kinderen kan praten. Volwassenen hebben een ander taalgebruik dan kinderen en doen meer hun best om het kind te begrijpen en zelf begrijpen

te worden. Maar ook het praten van kinderen onderling is belangrijk bij het oefenen van taal.

- Zorg ervoor dat er goed, gevarieerd en veel met het kind in beide talen wordt gepraat.
- Zorg ervoor dat beide talen evenveel aandacht en waardering krijgen.
- Zorg ervoor dat het kind beide talen leert scheiden, bijvoorbeeld door de *één-persoon-één-taal* strategie te hanteren.

Bron:

- Regionaal Platform Jonge Allochtonen 0-6 jr. Midden Holland, Gouda, februari 1999, *Advies over tweetalig opvoeden*
- Justine Pardoën, *Tweetalig opvoeden: hobby van ambitieuze ouders?*, gepubliceerd in *Trouw*, 1999, week 13
- Auteur onbekend, *Taalontwikkeling en meertaligheid*
- Tonneke Lamers, *Archief Ouders Online/Trouw*

KOMA NIŞTIMAN

Mehmet

De Koerden zijn van oorsprong één van de oudste volkeren in het Midden-Oosten. Zij zijn de mede oprichters van de Mesopotamische beschaving. De Koerden wonen en bevinden zich binnen de geografische grenzen van vier landen namelijk; Turkije, Iran, Irak, en Syrië.

Na de tweede wereldoorlog werden er door vele West Europese landen (Waaronder ook Nederland) grote groepen gastarbeiders uit ontwikkelingslanden gehaald. In de begin jaren tachtig waren er in Nederland in tegenstelling tot diverse andere culturen, nauwelijks organisaties aanwezig die de rijke cultuur van de Koerden aan het grote publiek kon presenteren.

Dit was dan ook één van de belangrijkste redenen, waarom de Koerdische Arbeiders en Cultuur Vereniging (Koc-Kak) toen der tijd begonnen was met een reeks van totaal nieuwe activiteiten, die de Koerdische cultuur meer naamsbekendheid in Nederland moest geven. Eén van deze activiteiten was het oprichten van een Koerdische volksdansgroep in Nederland.

In 1985 werd de Koerdische Volksdansvereniging Koma Niştiman opgericht. Koma Niştiman is een dansgroep dat zich vooral op traditionele Koerdische volkdansen richt. Deze dansen worden met behulp van choreografie, live muziek en traditionele Koerdische kleding aan het publiek gepresenteerd.

Op dit moment bestaat de groep uit zo'n 16 jongens en meisjes. Koma Niştiman behoort inmiddels tot één van de meest toonaangevende volksdansgroepen in Nederland. Sinds haar oprichting heeft

Koma Niştiman voor zowel in Nederland als in andere Europese landen voor honderden succesvolle optredens gezorgd.

Koma Niştiman probeert op een sociaal en verantwoord manier de volgende doelstellingen te realiseren: De bekendmaking van de Koerdische cultuur in Nederland bevorden.

- Koerden zelf (vooral de jongere generaties) kennis te laten maken met hun eigen Koerdische cultuur.
- Het leveren van een positieve bijdrage aan de ontwikkeling van de Koerdische cultuur.
- Het wordt niet alleen in Koerdistan geprobeerd om de Koerdische Cultuur te assimileren, maar ook in het buitenland. Koma Niştiman probeert de assimilatie en de diefstal van onze eigen cultuur in Nederland te bestrijden.

De groep treedt op diverse culturele avonden, manifestaties, feesten en bruiloften. Daarnaast is Koma Niştiman een vaste deelnemer aan het jaarlijkse Wereld Dansfestival in Rotterdam. Drie jaar achterelkaar heeft Koma Niştiman hierbij de aanmoedigingsprijs gewonnen. Dit alles en nog veel meer maakt Koma Niştiman een dansgroep, dat terecht trots kan zijn op haar successen.

TRAININGSWEEKEND KOC-KAK III

Vereniging Koc-kak heeft een training georganiseerd voor zijn leden en heeft stichting Odyssee benaderd om de trainingen te verzorgen. Odyssee is een organisatie, die professionele trainingen biedt op het gebied van oriëntatie en ontwikkeling, die gericht zijn op versterking van het zelfsturend vermogen. Het gaat om veranderings- en leerprocessen die ieder mens en iedere organisatie doormaken. Odyssee ondersteunt organisaties, verenigingen bij het realiseren van hun ideeën en doelstellingen via training, opleiding, coaching en advies.

Koc - kak wilde middels dit trainingsweekend met zijn leden en kader aandacht gaan besteden aan een aantal onderwerpen, die voor de toekomst van de organisatie belangrijk zijn om beter als vereniging te kunnen functioneren.

Verschillende thema's zijn er besproken. Eén van de thema's was communicatie en geweld in huis. Er is voor deze thema gekozen, omdat de laatste jaren veel vrouwen zijn mishandeld. Niet alleen in Nederland komt mishandeling van vrouwen voor, maar op de rest van de wereld. Zo zijn er veel Koerdische en Turkse vrouwen, die mishandeld zijn en ook nog eens vermoord. Vooral bij Koerdische vrouwen komt mishandeling veel voor. In Amersfoort, Dordrecht, Nijmegen en Roermond zijn er veel vrouwen, die met mishandeling te maken hebben. Uiteraard komt het ook in de rest van de Nederlandse steden voor. De Nederlandse overheid schenkt daarom veel aandacht aan dit onderwerp en de leden van Koc-kak vinden het ook noodzakelijk om met elkaar hierover te praten.

Koc-kak schenkt aandacht aan deze thema, omdat zij samen willen kijken wat zij als vereniging aan deze thema kunnen doen. Er zijn financiële middelen beschikbaar bij instanties, om als vereniging aandacht te kunnen geven aan dit onderwerp. Er kan een projectgroep samengesteld worden, zodat er een project opgezet kan worden over dit thema.

De Koerdische vrouw, onderdrukking en geweld

Er werd gepraat over de positie van de Koerdische vrouwen in Nederland. Ook in Nederland worden Koerdische vrouwen onderdruk gezet. In Koerdistan is de positie van de Koerdische vrouwen niet zo mooi. Ze zijn veelal afhankelijk van de mannen en deze bepalen veel over de vrouwen. Vaak is de vrouw in Koerdistan economisch afhankelijk van de man. Mannen hebben bijna overal de heft in handen; in huis, op school, bij de overheid, werk enz. Vrouwen in Koerdistan hebben weinig kans om zicht te ontplooien of om hun positie te verbeteren. Zo zijn er bijvoorbeeld veel Koerdische vrouwen analfabeet. Ze kunnen dus niet lezen en schrijven en missen hierdoor belangrijke nieuws. In de beschaafde maatschappij, zoals Nederland, wordt de vrouw beschouwt als mens. Een analyse van de positie van de vrouw in Koerdistan is nodig om een beeld te kunnen vormen.

Onder geweld verstaan we niet alleen fysiek geweld, maar ook door gebruik van woorden kan je iemand kwetsen. Een andere vorm van geweld is sexueel misbruik. Dit is een onderwerp wat taboe is en waar ook niet snel over wordt gepraat. De Nederlandse overheid heeft daarom ook geen beeld over hoeveel vrouwen er sexueel misbruikt worden. Veel instanties/instellingen

hebben wel vermoedens dat veel vrouwen slachtoffer zijn van geweld in huis. Vrouwen komen met lichamelijke klachten bij de dokter en klagen dan over hoofdpijn, buikpijn etc. Meestal denkt de dokter dat het dan bijvoorbeeld door heimwee komt. Terwijl de onderliggende oorzaak iets anders is dan heimwee. Vrouwen kunnen het niet over alle zaken hebben, waardoor de waarheid moeilijk op tafel komt.

Er moet absoluut niet gedacht worden dat alle vrouwen, die van het platteland komen met geweld en onderdrukking te maken hebben. Er zijn ook vrouwen, die gelijke rechten als de man hebben, maar dan hebben we het over een klein deel van vrouwen. Dit zijn wel vrouwen die hun opvoeding in de stad hebben gehad en ook een opleiding hebben gehad.

In turkije had de vrouw eerst geen recht op bezittingen van haar man. Door de nieuwe wet van januari 2003 kwam hier verandering in en kreeg de vrouw gelijke rechten als de man. Ook zij mocht vanaf die datum bezitten van eigendommen van haar man. Dus een vrouw die met al haar gespaarde geld een huis had gekocht en alles op de naam van haar man heeft gezet, kon daar nu ook aanspraak op maken. Door een aantal veranderingen in de wet werd de positie van de vrouw beter.

Meningen van deelnemers over onderdrukking van de vrouw

Garip: "Er zijn ook mannen, die mishandeld worden door hen vrouwen. Meestal niet fysiek, maar verbaal, door woorden worden ze van binnen kapot gemaakt of gekwetst."

Zelal: "Mensen, die zich progressief, modern noemen, kunnen ook geweld gebruiken. Kan je bij iedereen verwachten."

Galit: "Er zijn wel rechten voor vrouwen, maar het is wel zo dat veel vrouwen onderdrukt worden. Zelfs in het geloof wordt de vrouw als ondergeschikte gezien."

Qadri: "Iemand die nooit vrijheid heeft gekend, weet niet of is niet in staat om met vrijheid om te gaan, wanneer deze verkregen is."

Rojin: "Koerdische vrouw wordt inderdaad onderdrukt, maar niet alleen Koerdische vrouwen hebben met onderdrukking te maken.

Mannen zien zich lichamelijk ook veel sterker dan de vrouw. In Koerdistan is het anders, de hele omgeving heeft te maken met onderdrukking. Het is normaal geworden en zijn dus niet anders gewent."

Sefik: "In het land van herkomst zijn er andere waarden en normen dan in Nederland."

Fatos: "Vrouwen en mannen staan niet open voor vernieuwingen, ze houden vast aan de oude waarden en normen van het land van herkomst. En denken vaak dat ze daar nog dezelfde waarden en normen hebben, terwijl daar alles volop in ontwikkeling is."

Midya: "Het heeft met de opvoeding te maken. Meisjes en jongens worden meestal anders opgevoed. Meisjes worden ook als minderwaardig gezien."

Mehmet: "Het is belangrijk te weten dat tijden veranderen en dat de tijd niet stilstaat. We leven in een moderne maatschappij, waar er andere waarden en normen heersen."

Uit discussies van Koc-kak leden, blijkt dat veel mensen van mening zijn, dat vooral in een land als Nederland, belangrijk is om aan te passen. Het is bijvoorbeeld moeilijk om bijvoorbeeld een kind op te voeden, zoals de opvoeder zal willen. Het kind zal ook keuzes zelf moeten maken en de opvoeder kan niet alles willen, zoals hij/zij zou willen. Iedereen zal als mens gewaardeerd en gerespecteerd moeten worden voor de keuzes, die iemand maakt. Ieder mens is anders en heeft zijn eigen opvattingen, waar men voor open moet staan. Men moet beseffen dat je in deze samenleving, maatschappij geen enkel persoon recht heeft om beslissingen voor een ander te nemen. Laat iemand zijn eigen beslissingen nemen en dit moet gewaardeerd worden.

Het gezin

Een ander onderwerp waar over gesproken is, was het gezin. Het gezin is een belangrijke peiler in de maatschappij. Door een aantal leden werd aangegeven dat in het land van herkomst wellicht andere waarden en normen zijn. Maar het is écht belangrijk om binnen het gezin veel te praten bijvoorbeeld over de waarden en normen. In ieder geval is het van belang dat je samen tot bepaalde keuzes komt en dat er bij het maken van een keuze niemand buiten gesloten of vergeten wordt. Ieder lid van

het gezin zal zoveel mogelijk betrokken moeten worden bij de keuzes, die er binnen het gezin gemaakt worden. Op deze wijze krijgt iedereen in het gezin recht om zijn inbreng te doen. Laten we een voorbeeld noemen; als de man in een gezin een auto wilt kopen, is het goed dat hij met zijn vrouw hierover eerst overleg pleegt. Maar ook het kind zal hij niet moeten vergeten om bij het overleg te betrekken. Vaak wordt het kind niet gevraagd of geheel vergeten. Als ieder lid van het gezin benaderd word, kom je samen tot een beslissing. Binnen het gezin zal er openheid moeten zijn voor elkaars meningen. Wanneer er met elkaar gecommuniceerd wordt, zal bijvoorbeeld een kind niet ergens anders zijn informatie halen. Het kind kan dan met zijn vragen terecht in het gezin en hoeft niet bij derden informatie te gaan halen.

Zowel ouders als kinderen hebben weleens andere opvattingen over bepaalde thema's en kunnen er daarom ruzies en /of heftige discussies ontstaan. Dan is er maar één manier om te zorgen dat het niet uit de hand loopt. Naar elkaar luisteren en rustig praten over alles is de enige oplossing om problemen op te lossen of om problemen te voorkomen.

Een ander punt om bij stil te staan is dat er in de samenleving veel ontwikkelingen en veranderingen zijn.

De maatschappij staat niet stil. Wanneer een ouder niet veel communiceert met het kind of geen antwoorden geeft op de vragen van het kind, gaat het kind informatie ergens anders vandaan halen. Er kan informatie gehaald worden bij andere bronnen in plaats van bij het gezin, zoals tv, internet, school, vrienden enz.

In het gezin zal er in plaats van een moeder-vader-kind relatie, plaats gemaakt worden voor een soort van vriendenrelatie, zodat alles

met elkaar besproken kan worden. Communicatie is een belangrijk punt. De boodschap van de zender en ontvanger is hierbij van belang. Daarbij moet gekeken worden of de boodschap realistisch en haalbaar is.

Oefeningen met deelnemers

Ook hebben de leden een aantal oefeningen gedaan. Ieder deelnemer ging een tweetal vormen, met iemand, die die goed kent. De bedoeling was dat ieder tweetal in een hoekje ging zitten en vervolgens twee goede en twee slechte kanten van de ander benoemt en dat aan elkaar verteld. Veel leden beseften na het uitvoeren van deze oefening dat communiceren met elkaar belangrijk is en dat je hierdoor van elkaar dingen hoort, die je niet van elkaar wist en je leert elkaar beter kennen. Deze oefening werd gedaan om de deelnemers te laten weten, dat iedereen zwakke en sterke punten heeft; niemand is perfect.

Vervolgens werd er een oefening gedaan waarbij twee mensen tegenover elkaar gingen staan. De éne persoon moest een spiegel voorstellen en de ander persoon zag zogenaamd zichzelf in de spiegel en deed allerlei bewegingen, die de "spiegel" dan zo precies mogelijk na moest doen. De boodschap bij deze oefening was, dat ieder mens anders is en dat mensen in moeten zien dat je nooit dezelfde bewegingen kan doen, zoals de anderen willen. Ieder mens maakt zijn eigen keuzes en dit zal dan gewaardeerd moeten worden.

Slot

Vereniging Koc-kak was tevreden met de resultaten van dit trainingweekend. De leden hebben op deze wijze elkaar beter leren kennen en konden veel discussieren over thema's.

De vereniging ziet in dat het goed is om met leden over thema's als geweld, positie van de vrouw en het gezin te hebben. Koc-kak weet nu ongeveer hoe zijn leden over de gesproken thema's denken. Met de resultaten van discussies en met de opvattingen van zijn leden is de vereniging van mening, dat er iets goeds uitgehaald zal worden. Er zullen activiteiten opgezet worden, die zich richten op thema's, die de mensen interesseren.

NÛDEM-3

Kirdarên sazber

Kirdarên ku pêşek girtine û kirdarên ku ji yekê zêdetir peyvan pêkhatine, kirdarên sazber in.

ba-	: badan, bakirin
da-	: dadan, dagirtin, daketin, daniştin, daxistin...
hil-	: hılanîn, hildan, hilhatin, hilkişandin, hilkişîn, hilpekîn...
ra-	: rabûn, radan, ragîhandin, raketin, rakirin, razan...
têwer-	: têwerdan
ve-	: vebûn, vedan, veğerandin, veğerîn, vejandin, vejîn, vekirin, vemirandin, vemirîn, verijîn, veşartin, vexandin, vexarin...
vê-	: vêketin, vêxistin
wer-	: wergerîn, wergerandin
bar	: barkirin
ber	: beravêtin, berdan
ber + xu	: berxudan
bin	: binketin
bîr	: bîranîn, bîrkirin
çê	: çêbûn, çêkirin
dar + da	: dardakirin
der	: derketin, derkirin, derxistin
dest	: destketin, destxistin
dûr	: dûrketin, dûrkirin, dûrxistin
girê	: girêdan
jê	: jêkirin
kar	: karanîn
mist	: mistdan
ne + xaş	: nexaşketin
rû	: rûniştin, rûdan
pê	: pêkirin
pêk	: pêkanîn, pêkhatin
rê	: rêçûn, rêdan, rêketin, rêkirin
ser	: serketin
...	

	<u>karanîn</u> (nerêzdar)	<u>rûniştin</u> (nerêzdar)	<u>vegerîn</u> (rêzdar)	
	<u>vemirandin</u> (rêzdar)			
ez	<u>kartînim</u>	<u>rûdinim</u>	<u>vedigerim</u>	<u>vedimirînim</u>
tu	<u>kartînî</u>	<u>rûdinî</u>	<u>vedigerî</u>	<u>vedimirînî</u>
ew	<u>kartîne</u>	<u>rûdine</u>	<u>vedigere</u>	<u>vedimirîne</u>
em	<u>kartînin</u>	<u>rûdinin</u>	<u>vedigerin</u>	<u>vedimirînin</u>
hûn	<u>kartînin</u>	<u>rûdinin</u>	<u>vedigerin</u>	<u>vedimirînin</u>
ew	<u>kartînin</u>	<u>rûdinin</u>	<u>vedigerin</u>	<u>vedimirînin</u>

bakirin Keçik ji bavê xu ra destê xu badike.
 dadan Dayê sobê dadide.
 hilkiştin Havînan gellek ciwan hildikiştin çîyan.
 veşartin Dapîra min diravê xu di bin doşeka xu da vedişêre.
 vêxistin Em agir vedixin.

bîrnanîn Kurd her sal tevkuştina Helepçê bîrtînin.
 çêkirin Rojda xarinê çêdike.
 karanîn Hûn kîjan metodê kartînin?
 pêkirin Ez solên xu pêdikim.
 rêketin Em di seet 4'an da rêdikevin.

Kirdarên sazber ên veqetbar

Kirdarên ku bi “lê” destpêdikin, kirdarên veqetbar in. Di karanîna van kirdaran da peyvek din dikare têkeve navbera “lê” û kirdarê.

Hin kirdarên ku bi “lê” destpêdikin:

lêanîn, lêçûn, lêdan, lêhatin, lêgerîn, lêketin, lêkirin, lêxistin...
 li hev anîn, li hev hatin, li hev ketin, li hev kirin, li xu kirin, li hev xistin...

Dayik kiremê li laşê pitikê dide.
 Tu li çî digerî?
 Keçik û lawik li hev dixin.
 Lorîn tim kincên delal li xu dike.

”Destpêkirin” jî kirdarek sazber e.

Em dest bi karê xu dikin.
 Kendal sibê dest bi dibistanê dike.

ZÎNDANA PENABERÎ

Êvarek di bedewîya bajarekî xerîb,
ji bilindahîya ezmandevêkê,
temaşê dikim li derya rohnîyê.
Di xwêdana havînê de bedena min
dipêçe, surek bayê hênîk;
dikişînim nava xwe
bêhna pincarê hişk,
bêhna şînkahîya tebbaxê.
Li ber çavê min,
mîna kulîlkek teze,
mîna biharek nemir
yara bedew;
rewşa hisê min
dirêj dibe
navbêna du çeman,
hertim li bala min;
xwedî gund û bajarên xalî,
warê şewitî:
Dayika zarokên lawaz,
zarokên çavbitirs
û malên bêxwarin!
Mîna mişk û mar ji şewatê
direvin
ji buhuşta welat
xwe davên zîndana penaberî,
zîndaneke bêpace, bêderî!
Tim ji xwe dipirsim
bi hesgîrî, bi xembarî:
Jîyan çi ye mirovo,
mirovî çi ye?
Nehatim cîhanê bênav û niştîman,
çi bikim jîyanek bêwar,
jîyanek bêhogir û heval!

X. Ūso